

Raxmonova Lazizaxon Mirzajon qizi

Andijon davlat chet tillar instituti 3-kurs, Gid - tarjimon

Annotation: *This article explores the psychological aspects of tour guiding activities in the tourism industry. It emphasizes that the role of a tour guide goes beyond providing information and includes effective communication, emotional interaction, and group management. The study analyzes key psychological competencies such as communicative skills, speech culture, empathy, adaptability, stress resistance, leadership, and observation.*

Keywords: *tourism, tour guide, communication skills, empathy, adaptability, stress management, leadership, group management, tourism psychology*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются психологические аспекты деятельности гида в сфере туризма. Подчеркивается, что работа гида включает не только передачу информации, но и эффективное взаимодействие с туристами, управление их эмоциональным состоянием и организацию группы. Анализируются ключевые психологические компетенции: коммуникативные навыки, культура речи, эмпатия, гибкость, стрессоустойчивость, лидерство и наблюдательность.*

Ключевые слова: *туризм, гид, коммуникативные навыки, эмпатия, адаптивность, стрессоустойчивость, лидерство, управление группой, психология туризма*

KIRISH

Bugungi kunda turizm sohasi jahon miqyosida tez sur'atlar bilan rivojlanib bormoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiruvchi soha, balki madaniyatlararo muloqotni rivojlantiruvchi muhim vosita hamdir. Bu jarayonda gidlarning roli alohida ahamiyat kasb etadi.

Gid – bu sayyohlarga ma'lumot beruvchi shaxs bo'lish bilan birga, ularning umumiy taassurotiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan mutaxassisdir. Zamonaviy gidlik faoliyati faqat bilimga emas, balki psixologik ko'nikmalarga ham asoslanadi

Kommunikativ qobiliyat va nutq madaniyati

Gidning asosiy vazifalaridan biri – sayyohlar bilan samarali muloqot o'rnatishdir. Kuchli kommunikativ qobiliyat gidga ma'lumotni aniq, tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazish imkonini beradi.

Nutq madaniyati quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- ravon va ifodali nutq
- to'g'ri intonatsiya
- hikoya qilish mahorati
- tinglovchini jalb qila olish

Tadqiqotlarga ko‘ra, gidning nutqi sayyohlarning umumiy taassurotiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi (Ap & Wong, 2001).

Empatiya va moslashuvchanlik

Empatiya – bu boshqa insonlarning his-tuyg‘ularini tushunish qobiliyatidir. Gid turli millat, yosh va xarakterga ega bo‘lgan insonlar bilan ishlaydi. Shu sababli u har bir sayyohga individual yondashishi zarur.

Moslashuvchanlik esa gidga turli vaziyatlarga tezda moslashish imkonini beradi. Masalan:

- guruh kayfiyatiga qarab ekskursiya tempini o‘zgartirish
- qiziqishlarga qarab ma‘lumot berish uslubini moslashtirish

Bu ko‘nikmalar guruh ichida ijobiy muhit yaratishga xizmat qiladi.

Stressga chidamlilik va muammolarni hal qilish

Turizm jarayonida kutilmagan holatlar tez-tez uchraydi. Bunday vaziyatlarda gidning psixologik barqarorligi muhim ahamiyatga ega.

- Stressga chidamli gid:
- xotirjamlikni saqlaydi
- tezkor qaror qabul qiladi
- sayyohlarni tinchlantiradi

Ilmiy tadqiqotlarda gidlarning muammolarni hal qilish qobiliyati ularning professional darajasini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida ko‘rsatilgan (Cohen, 1985).

Liderlik va guruhni boshqarish

Gid – bu guruh yetakchisi. U ekskursiya davomida barcha jarayonlarni boshqaradi.

Liderlik qobiliyati quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- guruhni tashkil qilish
- vaqtni boshqarish
- intizomni saqlash
- ishonch uyg‘otish

Guruhni samarali boshqarish sayyohlarning xavfsizligi va qoniqish darajasini oshiradi.

Diqqat va kuzatuvchanlik

Gid doimo guruh a‘zolarining holatini kuzatib borishi kerak. Bu:

- charchoqni aniqlash
- qiziqish darajasini tushunish
- xavfsizlikni ta‘minlash

Kuzatuvchanlik gidga ekskursiyani samarali tashkil etishga yordam beradi (Holloway, 1981).

Gidlik faoliyatidagi muammolar va ularning yechimlari

Zamonaviy turizm sohasida gidlar faoliyati muhim ahamiyat kasb etishiga qaramay, ushbu kasb bir qator muammolar bilan ham bog‘liq. Ilmiy tadqiqotlarda, jumladan John Ap va K. F. Wong tomonidan qayd etilganidek, gidlar ko‘pincha professional tan olinmaslik, standartlashtirilgan tayyorgarlik tizimining yetarli emasligi va ish sharoitlarining murakkabligi kabi muammolarga duch keladi.

Birinchi muammo — kommunikatsiya qiyinchiliklari. Turli millat va madaniyat vakillari bilan ishlash jarayonida til to‘siqlari va madaniy farqlar yuzaga keladi. Bu esa noto‘g‘ri tushunishlarga olib kelishi mumkin. Ushbu muammoni hal qilish uchun gidlar chet tillarini mukammal o‘rganishi, shuningdek, madaniyatlararo kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirishi zarur.

Ikkinchi muammo — stress va psixologik bosim. Gidlar ko‘pincha kutilmagan vaziyatlar, vaqt bosimi va turli xarakterdagi sayyohlar bilan ishlashga majbur bo‘ladi. Bunday holatlarda stressni boshqarish ko‘nikmalarining yetishmasligi xizmat sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bois, gidlar uchun maxsus psixologik treninglar va stress-menejment dasturlarini joriy etish muhim hisoblanadi.

Uchinchi muammo — liderlik va guruhni boshqarishdagi qiyinchiliklar. Har doim ham gidlar katta guruhni samarali boshqara olmaydi. Bu esa tartibsizlik va xizmat sifatining pasayishiga olib keladi. Mazkur muammoni bartaraf etish uchun amaliy mashg‘ulotlar, treninglar va tajriba almashish dasturlarini tashkil etish zarur.

To‘rtinchi muammo — kasbning yetarli darajada qadrlanmasligi. Ba‘zi holatlarda gidlar mehnati past baholanadi va bu ularning motivatsiyasiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bu muammoni hal qilish uchun gidlik faoliyatini rasmiylashtirish, sertifikatlash tizimini rivojlantirish va ularning ijtimoiy maqomini oshirish lozim.

Shunday qilib, gidlik faoliyatida mavjud muammolarni hal qilish kompleks yondashuvni talab etadi. Ta‘lim tizimini takomillashtirish, psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish va kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirish orqali ushbu muammolarni samarali bartaraf etish mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, gidlik faoliyatida mavjud muammolarni bartaraf etish kompleks yondashuvni talab qiladi. Ta‘lim tizimini takomillashtirish, psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish orqali gidlar faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Ushbu muammolar avvalgi tadqiqotlarda ham ta‘kidlab o‘tilgan (Ap & Wong, 2001; Cohen, 1985).

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ap, J., & Wong, K. F. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551–563.
2. Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5–29
3. Holloway, J. C. (1981). The guided tour: A sociological approach. *Annals of Tourism Research*, 8(3), 377–402.
4. Makker, S. (2019). Role of communication in tourism industry. *International Journal of Research in Social Sciences*.
5. World Tourism Organization. (2019). *Tourism and visitor experience reports*.
6. *The Tourist Gaze* – John Urry. (1990). London: Sage Publications.
7. *Tourism Management* – David Weaver & Laura Lawton. (2014). Wiley.

10-April, 2026-yil

8. Introduction to Tourism – Nicki J. Kozak. (2016).

9. Zenodo. Tour guide communication skills and psychology.

10. Worldly Journals. The role of psychological skills in tour guiding activities. York: Public Affairs, 2004.